

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ศึกษากรณี
การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ*
LAWYERS ACT, B.E. 2528 A CASE STUDY OF THE PROCEDURE
OF THE PROFESSIONAL CONDUCT OF LAWYERS

จุฑามาศ สุขหล่อ

Jutamat Suklo

กานติศ ศิริสarn

Kandid Sirisarn

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: jutamatsl2464@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ 2) กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ การพิจารณาคดีมรรยาททนายความของต่างประเทศ และ 3) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทยดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การพิจารณาคดีมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ยังมีความไม่เหมาะสมและเป็นธรรมเท่าที่ควร ทั้งต่อผู้กล่าวหาและทนายความผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะเป็นกรณีเริ่มต้นคดีมรรยาททนายความโดยคณะกรรมการมรรยาททนายความ ทั้งที่คณะกรรมการมรรยาททนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรรยาททนายความ รวมถึงมีอำนาจสั่ง

* Received 3 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

จำนำยศคือ ยกคำกล่าวหา ส่งลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา ความล่าช้าในการพิจารณาคดี
มรรยาททนายความที่ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดี
มรรยาททนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการ
พิจารณาไว้และอัตราโทษคดีมรรยาททนายความที่มีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะโทษภาคทัณฑ์ซึ่ง
เป็นบทลงโทษขั้นเบาที่สุด ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความ
ได้ แต่โทษดังกล่าวก็ส่งผลให้ ทนายความผู้ถูกลงโทษไม่สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาหรือ
ทนายความขอแรงได้

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528, กระบวนพิจารณาคดี, มรรยาททนายความ

Abstract

The objectives of this research are to study 1) the history, meaning, roles, duties, ethics, manners, punishments regarding the practice of the lawyer's profession 2) the law regarding legal conduct cases in Thailand compared with foreign legal conduct cases and 3) Analyze problems related to judicial conduct of lawyers in Thailand. and suggest solutions to solve problems regarding judicial conduct of lawyers in Thailand. The research was conducted according to the qualitative research model. From document research Analyze data using methods to create conclusions. To find conclusions about problems and solutions regarding judicial conduct of lawyers in Thailand. The research results found that : The trial of lawyer conduct according to the Lawyers Act B.E. 2528 is still not as appropriate and fair as it should be. Both to the accuser and the accused's lawyer Whether it is the initiation of a lawyer etiquette case by the Lawyers Etiquette Committee; Even though the Lawyers Conduct Committee is responsible for considering cases of lawyer conduct Including the power to order dismissal of cases, dismiss accusations, and order punishment of accused lawyers. Delays in legal conduct cases that take a long time for the case to reach its conclusion Because there are many steps in the process of considering a lawyer's conduct case. And in some steps, the time frame for consideration was not specified. And the penalty rate for lawyer conduct cases is quite limited. Especially the probation sentence which is the lightest punishment. A lawyer who has been sentenced to probation can still act as a lawyer. But such

punishment also resulted in Lawyers who have been sanctioned cannot be volunteer lawyers or solicitors.

Keywords: Lawyers Act, B.E. 2528, procedure of the professional, conduct of lawyers

บทนำ

“ทนายความ” หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, 2528) มีหน้าที่ว่าต่างหรือแก้ต่างให้กับลูกความผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง จึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องอำนวยความสะดวกให้บังเกิดแก่ประชาชนที่มีอรรถคดีในเรื่องต่าง ๆ และเป็นวิชาชีพพื้นฐานของนักกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการ เนื่องจากผู้ที่จะสอบเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการส่วนใหญ่จะประกอบวิชาชีพทนายความมาก่อน โดยจะทำการเก็บคดีที่ตนเป็นทนายความให้ครบ 20 คดี ตามเงื่อนไขของการสมัครสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาหรืออัยการผู้ช่วย อีกทั้งวิชาชีพทนายความยังเป็นที่พึ่งของประชาชนต้องสัมผัสกับประชาชนผู้มีอรรถคดีโดยตรง เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรม ดังนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลผู้จะประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม มรรยาทตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความต้องดำรงตนให้อยู่ภายใต้หลักจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความและมรรยาททนายความโดยเคร่งครัด เนื่องจากทนายความต้องรักษาผลประโยชน์ให้ลูกความของตนให้สมกับความไว้วางใจที่ลูกความมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก้ต่างดำเนินคดีแทน ซึ่งหากทนายความทำหน้าที่บกพร่องจะเกิดความเสียหายแก่ลูกความเป็นอย่างมาก เพราะหน้าที่ของทนายความจะเกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของลูกความเสมอ หากทนายความบกพร่องในหน้าที่ลูกความอาจถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต (ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529, 2529)

ในปัจจุบันแม้จะมีสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นหน่วยงานที่ได้รับอำนาจมหาชนจากรัฐ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ควบคุมผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความให้ดำรงตนให้อยู่ภายใต้หลักจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความและมรรยาททนายความ โดยมีคณะกรรมการมรรยาททนายความเป็นผู้ควบคุมวินัย หรือความประพฤติของทนายความ และมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 รวมทั้งข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ควบคุมและส่งเสริมการประกอบวิชาชีพทนายความ แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวพบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในขั้นตอน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรยาทนายความ เช่น ปัญหาการริเริ่มคดีมรยาทนายความ ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีมรยาทนายความ ปัญหาด้านอัตราโทษคดีมรยาทนายความ เป็นต้น (สุทิน วรรณบวร, 2566) แต่ปัญหาในเรื่องโทษฐานทนายความประพฤติผิดมรยาทนายความส่งผลกระทบต่อการสมัครเป็นทนายความอาสา และทนายความขอแรง เนื่องจากผู้ที่สมัครเป็นทนายความอาสาต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการด้วยกัน การที่ทนายความผู้ใดถูกลงโทษภาคทัณฑ์ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความเป็นการจำกัดสิทธิมากเกินไปจนสมควร ผู้วิจัยจึงสมควรที่จะกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้ทนายความที่ถูกลงโทษภาคทัณฑ์สามารถสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง ดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายได้ ให้สมกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ที่ต้องการจะช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย เปรียบเทียบกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาททนายความ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

เกี่ยวกับการพิจารณาตีมรรยาททนายความของประเทศไทย นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่อไป

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ

วิชาชีพทนายความเริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงก่อตั้ง “เนติบัณฑิตยสภา” ขึ้นเพื่อให้เรียนรู้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง และทรงตราพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2457 เพื่อใช้ควบคุมความประพฤติและมรรยาททนายความโดยตราบฉบับแรก และมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2457 มาจนถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 วิชาชีพทนายความเป็นองค์กรเอกชนที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือรัฐในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทนายความต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นลูกความ ศาล พนักงานอัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความด้วยกันหรือประชาชนทั่วไป ดังนั้น หลักธรรมของวิชาชีพทนายความ คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อทุกๆ ฝ่ายที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย ทนายความต้องซื่อสัตย์ต่อลูกความ ต่อศาล ต่อพนักงานอัยการ ต่อตำรวจ ต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ ต่อประชาชน หรือแม้กระทั่งต่อตนเองก็ตาม (บุญชู ฒ ป้อมเพชร, 2558) ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องพื้นฐาน เป็นเสมือนเกาะค้ำกันให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีลธรรมอันดี แม้จะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องปฏิบัติก็ตาม เนื่องจากทนายความเป็นเครื่องมือของความยุติธรรม เป็นการประกอบกิจการงานเพื่อความบริสุทธิ์ ความยุติธรรมตามกฎหมาย ทนายความจึงต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การประกอบวิชาชีพบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาชีพ คือ ความถูกต้อง ความเป็นธรรมความบริสุทธิ์ ความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้ ทนายความจึงต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของความประพฤติที่ถูกต้องชอบธรรม หากทนายความผู้ใดมีความเฉลียวฉลาดในตัวบทกฎหมาย เป็นผู้รอบรู้กฎหมาย แต่ปราศจากจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ก็จะนำความรู้ที่มีนั้นไปใช้ในทางที่ผิด ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาชีพทนายความส่งผลให้เป็นอันตรายต่อตนเองและสังคมได้ (พิเชฐ โพธิวิจิตร, ปิติ โพธิวิจิตร, และปริญญ์ โพธิวิจิตร, 2565) หากทนายความประพฤติมิชอบด้วยกฎหมายใน พระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภาทนายความตราขึ้น ให้ถือว่าทนายความ

ผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาทนายความ ซึ่งจะต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 โดยโทษฐานผิดมรรยาทนายความมี 3 สถาน ดังนี้ 1) ภาคทัณฑ์ 2) ห้ามทำ การเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี และ 3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ในกรณีที่ ทนายความผู้ใดประพฤติผิดมรรยาทนายความเล็กน้อย ซึ่งเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และมีเหตุอันควรงดโทษ อาจมีการงดโทษให้ โดยถือว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็น หนังสือไว้ก่อน (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, 2528)

2. กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาทนายความของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ การพิจารณาคดีมรรยาทนายความของต่างประเทศ

2.1 การพิจารณาคดีมรรยาทนายความในประเทศไทย คดีมรรยาทนายความเริ่มต้น จากบุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน กรรมการมรรยาททนายความภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้เรื่องการประพฤติผิดมรรยาท ทนายความและรู้ตัวทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาท และต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันประพฤติ ผิดมรรยาททนายความ หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการ สอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด จากนั้นประธานกรรมการมรรยาททนายความจะส่งสำเนา คำกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเขียนคำแก้ข้อกล่าวหา เหมือนเช่นการส่งสำเนา คำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคหนึ่ง โดยทนายความผู้ถูกกล่าวหาต้องทำคำแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ ได้รับสำเนาคำกล่าวหาหรือภายในกำหนดที่ประธานกรรมการมรรยาททนายความได้ขยายให้ ประธานกรรมการมรรยาททนายความจะเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรรยาททนายความ เพื่อทำการแต่งตั้งทนายความเป็นคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ในการ สอบสวนคดีมรรยาททนายความคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือ ส่งเอกสาร หรือวัตถุได้ แต่ไม่มีอำนาจทำการประนีประนอมยอมความ ระวังคดี หรือจำหน่าย คดีได้ อำนาจเหล่านี้กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความเมื่อ คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วจะเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาท ทนายความเพื่อพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาคดีมรรยาทของคณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการ มรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษหรือดำเนินการกับ ทนายความผู้ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ มาตรา 52 กล่าวคือ มีคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี ลบชื่อออกจาก ทะเบียนทนายความ หรือมีคำสั่งงดการลงโทษ เมื่อคณะกรรมการมรรยาททนายความมีคำสั่ง ประการใดแล้ว ประธานกรรมการมรรยาททนายความจะส่งสำนวนคดีมรรยาททนายความนั้น

ไปยังนายกสภานายความภายใน 30 วันนับแต่วันมีคำสั่ง เพื่อให้คณะกรรมการสภานายความทำการพิจารณาอีกครั้ง โดยจะสั่งยื่น แก่ หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความ รวมทั้งสั่งลงโทษ หรือดำเนินการกับทนายความผู้ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ตามที่เห็นสมควร หรือคณะกรรมการสภานายความจะสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่งก็ได้ หากคณะกรรมการสภานายความมีแจ้งคำสั่งมายังประธานกรรมการมรรยาทนายความภายใน 60 วันนับแต่วันได้รับสำนวนหรือนับตั้งแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีนี้สั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ให้ถือว่าคณะกรรมการสภานายความมีคำสั่งยื่นตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความและในกรณีนี้ที่คณะกรรมการสภานายความมีคำสั่งยื่นเป็นคุณแก่ทนายความผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ มีคำสั่งยื่นให้จำหน่ายคดี หรือยกคำกล่าวหาให้ถือเป็นที่สุด

หากทนายความผู้ถูกกล่าวหาถูกสั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภานายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง และคำสั่งของสภานายกพิเศษถือเป็นที่สุด หากสภานายกพิเศษมีคำสั่งลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา นายทะเบียนทนายความจะแจ้งคำสั่งลงโทษให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมกับแจ้งสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง (ข้อบังคับสภานายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529, 2529)

2.2 การพิจารณาคดีมรรยาทนายความของประเทศอังกฤษ ทนายความของประเทศอังกฤษมี 2 ประเภท จึงมีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ 1) คณะกรรมการควบคุมมรรยาทและวินัย (The Law Society) ทำหน้าที่สอบสวน Solicitor ที่ประกอบวิชาชีพโดยประพฤตินิชอบ มีอำนาจถอนชื่อออกจากทะเบียนหรือสั่งห้ามมิให้ประกอบวิชาชีพในระยะเวลาที่กำหนด โดย Solicitor ผู้ถูกถอนชื่อมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อ The High Court ซึ่งเป็นศาลที่ใช้พิจารณาคดีวินัยของ Solicitor ได้ตามข้อบังคับของ Solicitor (The Solicitor's & Practice Rules) 2) สภานายความ ควบคุม Barrister โดยมี 3 สถาบันคอยรับผิดชอบ คือ 2.1) The Inns of Court 2.2) The General Council of the bar 3) The Circuits ซึ่งมีทั้งหมด 7 ภาค การพิจารณาคดีมรรยาทนายก็จะแตกต่างกันออกไป เช่น 1) การพิจารณาคดีมรรยาททนายความประเภท Solicitor มีการยื่นคำกล่าวหา การพิจารณาคดี คำวินิจฉัย การอุทธรณ์ 2) การพิจารณาคดีมรรยาททนายความประเภท Barrister มีคำกล่าวหา คณะกรรมการมรรยาททนายความ (Disciplinary Tribunals) การคัดค้านคณะกรรมการมรรยาททนายความ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คำวินิจฉัยลงโทษ การอุทธรณ์ (Megarry, R. E., 1962)

3. การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาทนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาทนายความของประเทศไทย

3.1 ในส่วนของการริเริ่มคดีมรยาทนายความ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการมรยาทนายความสามารถเป็นผู้ริเริ่มคดีมรยาทนายความได้ เมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรยาทนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรยาทนายความผู้ใด ดังนี้ คณะกรรมการมรยาทนายความจึงเปรียบเสมือนเป็นคู่กรณีกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 (1) ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคู่กรณีทำการพิจารณาทางปกครอง จะเห็นได้ว่า การให้อำนาจคณะกรรมการมรยาทนายความเริ่มคดีอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากคณะกรรมการมรยาทนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรยาทนายความ รวมถึงมีอำนาจสั่งจำคุก ยกค่ากล่าวหา สั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 กับทนายความผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งหากคณะกรรมการมรยาทนายความไม่ชอบทนายความคนใด ก็สามารถเริ่มดำเนินคดีมรยาทนายความกับทนายความผู้นั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการกล่าวหาจากผู้อื่นเสียก่อน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรที่จะตัดอำนาจของคณะกรรมการมรยาทนายความในการที่จะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินคดีมรยาทนายความ

3.2 ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีมรยาทนายความโดยทั่วไปการพิจารณาคดีจะต้องทำด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม เนื่องจากความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม ซึ่งเป็นคำกล่าวของวิลเลียม เอวาร์ด แกล์สตัน ดังนั้น การพิจารณาคดีต่างๆ จะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความในคดี โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 57 วรรค 1 ก็ได้บัญญัติให้ประธานกรรมการมรยาทนายความทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดีมรยาทนายความให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเที่ยงธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้บังเกิดแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดี แต่จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การพิจารณาคดีมรยาทนายความนั้น ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดีมรยาทนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาไว้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังนี้ จึงต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรยาทนายความไว้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรยาทนายความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3.3 อัตราโทษคดีมรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 มีค่อนข้างจำกัด ที่สำคัญแม้โทษภาคทัณฑ์จะเป็นบทลงโทษขั้นเบาที่สุดมีลักษณะเป็นการตักเตือน และทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความได้ แต่

อย่างไรก็ดี ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ไม่สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาหรือทนายความขอแรงได้ เนื่องจากผู้ที่จะมีสิทธิ์เป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงจะต้องไม่เคยถูกลงโทษฐานผิดมรรยาททนายความ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นการจำกัดสิทธิของทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์มากเกินไปเกินไป ไม่ให้อีกโอกาสทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์กลับตัวเป็นทนายความที่ดีที่จะเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงช่วยเหลือสังคมต่อไป ดังนั้น ควรที่จะกำหนดเงื่อนไขการลงโทษภาคทัณฑ์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการริเริ่มคดีมรรยาททนายความโดยคณะกรรมการมรรยาททนายความ เมื่อพิจารณาถึงบุคคลผู้มีสิทธิริเริ่มคดีมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ได้กำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความสามารถเป็นผู้ริเริ่มคดีมรรยาททนายความได้ โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความมีสิทธิกล่าวหาทนายความว่าประพฤติผิดมรรยาททนายความ โดยทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาททนายความ” และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความ แต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้” จากบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจริเริ่มดำเนินคดีมรรยาททนายความแก่ทนายความคนใดคนหนึ่งได้ด้วยตนเอง เมื่อเห็นว่าทนายความคนดังกล่าวมีพฤติการณ์ที่น่าจะเป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียนกล่าวหาจากบุคคลอื่นก่อนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ รวมทั้งมีอำนาจที่จะสั่งจำหน่ายคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษ หรือสั่งให้งดการลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 ว่า “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ

คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจสั่งจำคุกดี สังกักกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52” ซึ่งการมีคำสั่งจำคุกดี สังกักกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ของคณะกรรมการมรรยาทนายความ ถือเป็นการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของคณะกรรมการมรรยาทนายความซึ่งถือเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 119/2546) และเป็นการเตรียมการ หรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 5 เพราะการออกคำสั่งลงโทษทนายความของคณะกรรมการสภาทนายความในกรณีที่ประพฤติผิดมรรยาทนายความ ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น การที่คณะกรรมการมรรยาทนายความมีคำสั่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 จึงเป็นการเตรียมการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาทนายความสามารถเริ่มดำเนินคดีมรรยาทนายความได้จึงขัดกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 ที่บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ 1. เป็นคู่กรณีเอง” เนื่องจากการให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาทนายความเป็นผู้เริ่มดำเนินคดีมรรยาทนายความกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา นั้น คณะกรรมการมรรยาทนายความจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้กล่าวหา คณะกรรมการมรรยาทนายความจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณีทนายความผู้ถูกกล่าวหาเสียเอง ดังนี้ เมื่อคณะกรรมการมรรยาทนายความอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณีเองแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะเป็นเจ้าหน้าที่ทำการพิจารณาทางปกครองได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา 13 (1)

และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 61 ที่บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการมรรยาทนายความเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่กรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม” จะให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม ทำให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาสามารถทำคำคัดค้านคณะกรรมการมรรยาทนายความได้ แต่อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่มีการพิจารณาคำคัดค้าน จะต้องงดการพิจารณาคดีมรรยาทนายความไว้ก่อน จนกว่าจะได้มีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 13 วรรคสอง ส่งผลให้การพิจารณาคดีมรรยาทนายความเกิดความล่าช้ามากขึ้นกว่าเดิม การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความในประเทศอังกฤษมีการคัดค้านคณะกรรมการมรรยาทนายความ หากประธาน

กรรมการมรรยาทนายความหรือกรรมการมรรยาทนายความคนใดได้ล่วงรู้ถึงการกระทำผิดของ Barrister ไม่ว่าก่อนหรือขณะทำการไต่สวน หรือได้พบการประพฤติผิดมรรยาทนายความของ Barrister หรือได้ทราบคำตัดสินที่เกี่ยวข้อง สามารถคัดค้านประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือกรรมการมรรยาทนายความที่พิจารณาคดีได้

2. ความล่าช้าในการดำเนินคดีมรรยาทนายความ เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีมรรยาทนายความตั้งแต่เริ่มต้น คือ มีการยื่นคำกล่าวหา หรือมีการแจ้งต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ จนถึงขั้นตอนท้ายสุด คือ การอุทธรณ์คำสั่งต่อสภานายกพิเศษ หากคดีนั้นมีการอุทธรณ์โดยนายความผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกสั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 การพิจารณาคดีมรรยาทนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการพิจารณาคดีมรรยาทนายความไว้ แต่อย่างไรก็ดี ข้อบังคับสภาทนายความดังกล่าวมิได้กำหนดระยะเวลาว่าให้พิจารณาคดีมรรยาทนายความให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด อีกทั้งในบางขั้นตอนก็มิได้กำหนดระยะเวลาไว้ ส่งผลให้การพิจารณาคดีมรรยาทนายความเกิดความล่าช้า

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมควรที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ หรือกำหนดกรอบระยะเวลาในบางขั้นตอน เช่น ควรกำหนดกรอบระยะเวลาในขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน เพราะคณะกรรมการสอบสวนมิได้เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของสภาทนายความ หรือเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของประธานกรรมการมรรยาทนายความ หรือคณะกรรมการมรรยาทนายความแต่อย่างใด อีกทั้งการทำงานของคณะกรรมการสอบสวนเป็นเพียงการช่วยเหลือคณะกรรมการมรรยาทนายความทำสำนวนคดี จึงไม่มีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการสอบสวนกรณีทำงานล่าช้า และหากมีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการสอบสวนเพราะเหตุปฏิบัติงานล่าช้า คณะกรรมการสอบสวนก็อาจจะขอลาออกจากการเป็นคณะกรรมการสอบสวนได้ตามข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ข้อ 7(2) ซึ่งหากต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็จะส่งผลให้ขั้นตอนการสอบสวนคดีมรรยาทนายความเกิดความล่าช้ามากขึ้น

ประการต่อมาในขั้นตอนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความของคณะกรรมการมรรยาทนายความฯ ก็มีได้เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของสภาทนายความ หรือเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของคณะกรรมการสภาทนายความแต่อย่างใด และการพิจารณาคดีมรรยาทนายความของคณะกรรมการมรรยาทนายความก็มีได้มีกฎหมายกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีเอาไว้ ส่งผลให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าในขั้นตอนการพิจารณาคดีของคณะกรรมการมรรยาทนายความ และหากมีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการมรรยาทนายความเพราะเหตุปฏิบัติงานล่าช้า คณะกรรมการมรรยาทนายความก็สามารถที่จะขอลาออกจากการเป็น

คณะกรรมการมรยาทนายความได้ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 60(3) และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 67 วรรค 1 จะได้กำหนดกรอบระยะเวลาในกรณีที่คณะกรรมการมรยาทนายความมีคำสั่งตามมาตรา 66 แล้ว ให้ประธานกรรมการมรยาทนายความส่งสำนวนคดีมรยาทนายความนั้นไปยังนายกภายใน 30 วัน นับแต่วันมีคำสั่ง แต่อย่างไรก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาดีของคณะกรรมการมรยาทนายความ ซึ่งหากการดำเนินคดีมรยาทนายความ เป็นไปด้วยความรวดเร็วก็จะส่งผลให้เกิดความยุติธรรมกับบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เพราะ ทนายความผู้ประพฤติผิดมรยาทนายความก็จะได้รับการลงโทษโดยเร็ว และเกิดความ ยุติธรรมต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา เพราะถ้าทนายความผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้ถูกกล่าวหา และอยู่ระหว่างสอบสวนว่ากระทำความผิดมรยาทนายความ ทนายความผู้นั้นก็สามารถที่จะเป็น ทนายความขอแรงได้ หรือถ้าทนายความผู้นั้นไม่อยู่ระหว่างถูกกล่าวหาและรับเป็นคดีมรยาท ทนายความแล้ว ทนายความผู้นั้นก็สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาได้

3. อัตราโทษคดีมรยาทนายความ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 เป็นมาตราที่กำหนดอัตราโทษฐานคดีทนายความประพฤติผิดมรยาททนายความไว้ 3 สถาน คือ 1.ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ เป็นอัตราโทษที่ร้ายแรงที่สุด เนื่องจากต้องพ้นจาก สภาพการเป็นทนายความ แต่สามารถขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตอีกได้ หากระยะเวลาได้ ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันถูกลบชื่อ 2.ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน สามปี ทนายความผู้ถูกลงโทษไม่สามารถที่จะทำการเป็นทนายความได้ แต่ทนายความผู้นั้น ยังคงเป็นทนายความอยู่ ซึ่งเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาแล้ว สามารถกลับมาทำการเป็น ทนายความได้โดยอัตโนมัติ และ 3.ภาคทัณฑ์ เป็นบทลงโทษฐานทนายความประพฤติผิด มรยาททนายความสถานเบาที่สุด ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็น ทนายความได้ ในกรณีที่ทนายความประพฤติผิดมรยาททนายความเล็กน้อย ซึ่งเป็นการ กระทำความผิดครั้งแรก และมีเหตุอันควรงดโทษ อาจได้รับการงดโทษ โดยถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อน

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า โทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52(1) เป็นบทลงโทษสถานเบา มีลักษณะการลงโทษเพื่อตักเตือนทนายความผู้ประพฤติ ผิดมรยาททนายความ จึงสมควรที่จะนำเรื่องการรอกการลงโทษมาปรับใช้กับกรณีที่ทนายความ ผู้ประพฤติผิดมรยาททนายความซึ่งจะต้องรับโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52(1) กล่าวคือ กรณีที่ทนายความผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง ควร ให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรยาททนายความ คณะกรรมการสภาทนายความ และสภานายก พิเศษที่จะยังไม่กำหนดโทษภาคทัณฑ์ โดยให้รอกการกำหนดโทษไว้ก่อน ภายใต้เงื่อนไขว่าหาก

ทนายความผู้จะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยินยอมที่จะเสียค่าปรับและยินยอมที่จะให้มีการคุมประพฤติ ก็ให้รอกำหนดโทษภาคทัณฑ์ทนายความผู้นั้นไว้ก่อน โดยนำหลักการลงโทษทางการเงินของประเทศอังกฤษ และหลักการคุมประพฤติของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้กับการลงโทษภาคทัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความ ซึ่งจะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความว่าต่าง หรือแก้ต่างคดีได้ และที่สำคัญยังสามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ เพราะหากทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความได้รับการรอกำหนดโทษแล้ว และภายในระยะเวลาที่กำหนดให้รอกำหนดโทษทนายความผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดขึ้นมาอีก และมีได้ประพฤติผิดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ ก็จะต้องถือว่าทนายความผู้นั้นยังไม่เคยได้รับโทษภาคทัณฑ์มาก่อน เท่ากับว่าไม่เคยถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้อำนาจคณะกรรมการมรรยาททนายความเริ่มคดีอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากคณะกรรมการมรรยาททนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรรยาททนายความรวมถึงมีอำนาจสั่งจำคุกคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง กับทนายความผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งหากคณะกรรมการมรรยาททนายความไม่ชอบทนายความคนใด ก็สามารถเริ่มดำเนินคดีมรรยาททนายความกับทนายความผู้นั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการกล่าวหาจากผู้อื่นเสียก่อน การพิจารณาคดีมรรยาททนายความนั้น ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาไว้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังนี้ จึงต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความไว้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการที่ทนายความผู้ใดถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นการจำกัดสิทธิของทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์มากเกินไป ไม่ให้โอกาสทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์กลับตัวเป็นทนายความที่ดีที่จะเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงช่วยเหลือสังคมต่อไป ดังนี้ ควรที่จะกำหนดเงื่อนไขการลงโทษภาคทัณฑ์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. การตัดอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความที่สามารถเริ่มคดีมรรยาททนายความได้เมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 โดยตัดข้อความในถ้อยคำที่ว่า “หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด” ให้การเริ่มคดีมรรยาททนายความเป็นอำนาจของบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย หรือทนายความเป็นผู้กล่าวหา หรือศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งเท่านั้น ซึ่งการตัดอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความในส่วนนี้ ก็เพื่อที่จะให้เกิดความโปร่งใสและปราศจากอคติในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา 2. กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินคดีมรรยาททนายความ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความเกิดความรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา และบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย หากการพิจารณาคดีมีความล่าช้าก็ จะไม่ยุติธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า ก็คือความไม่ยุติธรรม” ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความแต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใด ๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้” ควรที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาสอบสวนโดยเพิ่มข้อความว่า “ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความแต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน...วัน นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมคณะกรรมการสอบสวน” และพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 ที่บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีสั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52” ควรกำหนดกรอบระยะเวลาโดยเพิ่มข้อความดังนี้ “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีสั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ซึ่งคณะกรรมการมรรยาททนายความจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน...วัน นับแต่ได้รับสำนวน

การสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวน” ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมีรยาททนายความมีความรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมกับบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา และ 3. เพิ่มเงื่อนไขในการลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทนายความซึ่งถูกลงโทษภาคทัณฑ์ซึ่งเป็นโทษสถานเบาที่สุด มีโอกาสได้ทำหน้าที่เป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงรับใช้ประชาชนและสังคมต่อไป ซึ่งอาจอาจกำหนดเงื่อนไขว่า หากทนายความผู้ใดจะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ แต่ยินยอมที่จะเสียค่าปรับและยินยอมให้มีการคุมประพฤติ ก็ให้ทนายความผู้นั้นได้รับการรอกการกำหนดโทษภาคทัณฑ์ไว้ และภายในระยะเวลาที่กำหนดให้รอกการกำหนดโทษ หากทนายความผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดขึ้นมาอีก และไม่ได้ประพฤติดัดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ ก็ถือว่าทนายความผู้นั้นไม่เคยถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง

บรรณานุกรม

- ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529. (2529). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 103 ตอนที่ 25/ฉบับพิเศษ หน้า 10-18.
- บุญชู ณ ป้อมเพ็ชร. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายปกครอง (Administrative Law). เชียงใหม่: ศี เอ็นท์ พรินติ้ง.
- พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528. (2528). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอน 108 หน้า 171-206.
- พิเชฐ โพธิ์จิตร, ปิติ โพธิ์จิตร, และปริญญ์ โพธิ์จิตร. (2565). เอกชเรย์ (3) ตัวทนาย คู่มือสอบตัวทนายความสำหรับข้อสอบปรนัย และมรรยาททนายความ (ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และตัวปี) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิง.
- สุทิน วรรณบวร. (2566). ตั้งโต๊ะเสนา'มรรยาททนายความ' ข้าแหละยับช่องทางรวย'ทนายหิวแสง'. แนวหน้า. เรียกใช้เมื่อ 6 เมษายน 2566 จาก <https://www.naewna.com/local/722692>
- Megarry, R. E. (1962). Lawyer and Litigant in England. London: Stevens & Son.